

„Obrtnik“
izhaja 16. dan vsacega
meseca in velja
s pošiljanjem na dom
vred za celo leto
1 gld. 80 kr.,
za pol leta 90 kr.

Uredništvo in
opraviništvo:
Gospodske ulice št. 3.

OBRTNIK.

(DER GEWERBSMANN.)

„Der Gewerbsmann“
erscheint am 16. jeden
Monates und kostet
einschliesslich der Zu-
sendung für das ganze
Jahr 1 fl. 80 kr., für ein
halbes Jahr 90 kr.

Redaktion und
Administration:
Herrngasse Nr. 3.

Strokovnjašk list za obrtni stan.

VABILO

k III. občenemu avstrijskemu obrtniškem shodu na Dunaju

dne 6., 7. in 8. septembra 1884.

V okrožnici dne 17. junija t. l. dokazala se je potreba sklicati še letošnje polletje vnovič in to III. obrtniški shod na Dunaj. Mnoga pritrjevalna pisma iz vseh državnih pokrajin od posameznih obrtnikov, društev in zadrug, mej tem tudi skoraj od vseh obiskovalcev prejšnjih na Dunaj leta 1881. in 1882. sklicanih shodov opravičujejo dovelj name-ravano podjetje. Da se ustreže željam večine trajal bode III. občni obrtni shod dne 6., 7. in 8. septembra t. l. v ljudski sobani (Volks-halle) nove mestne hiše na Dunaju.

Zadeva vseh avstrijskih obrtnikov je sedaj, da z živahno podporo namena tega shoda in z mnogobrojno udeležbo pripomorejo k sijaj-nemu uspehu tega zborovanja. Zategadelj va-bimo najuljudneje vse obrtnike, obrtne društva in zadruge k udeležbi III. občnega avstrijan-skega obrtniškega shoda v korporacijah ali pa iz odposlanjem svojih zastopnikov.

Sodrug! Zopet je obrtnikom nastala na-loga mirnim in postavnim potom v velikan-skem shodu pozornost vlade in postavoda-jočih zborov obrtni na potrebščine obrtnega stanu. V vestnemu in natančnem razgo-voru treba je dokazati, da se je v očigled pomanjkljivosti postave od dne 15. marca 1883 veliko premalo ozir jemalo na program obrtnikov, sklenjen na Dunaju leta 1881. Obrtniki sami bodo sedaj zopet nasvetovali kaj se ima zgoditi. Sklepi oddali se bodo potom resolucij in peticij vladi in državnemu zboru.

Obrtni stan pa se nadja, da bodeta vlada in parlament tem novim nasvetom bolje pritr-jevala, kakor se je dosedaj godilo. Obrtniki zanašajo se — če ima vlada resno voljo ubraniti daljši propad obrtije — da bode uporabljala tudi edino prave pripomočke v ta namen.

Dotične postave morajo biti jasne in raz-umljive, — izpeljava pa vestna in enakolična.

V naslednjem stavi se nasvêt za pro-gram III. obrtniškega shoda — oziroma pre-membe nekaterih §§. postave od dne 15. marca 1883, zraven tega pa tudi za ostale točke resolucije I. obrtnega shoda, za koje se dosedaj še ničesar ni zgodilo.

Predmet programa III. obrtniškega shoda na Dunaju.

I. Točka. Posvetovanje o spremembah postave od dne 15. marca 1883.

§. 1. a) Mej rokodelske obrti naj se po dopol-nilni naredbi od dne 30. junija 1884 vverstijo še naslednje obrti: Izdelo-valci čokolade, graverji, mlinarji, milarji, barvarji in tkalci.

b) Urejenje kupčije z rokodelskimi iz-delki.

c) Pripoznanje pravice zadrugam, pri-tožiti se proti ukrepom obrtnega ura-da po vseh inštancah.

d) Pri v IV. odstavku zaznamovani do-mači obrtiji (Haus-Industrie) treba

označiti, da k nji ne spada izdelovanje rokodelskih stvari, kakor se to v mnogih krajih godi po fabrikantih in konfektionarjih na taki način, da se onemogoči daljši obstanek meščanskemu rokodelstvu.

§. 14. b) Rokodelske obrtije naj se z imenom naštejejo. Odstavek 4 naj se prenaredi tako, da spričevalo obrtne šole nadomestuje samo vajensko spričevalo, ne pa tudi praktično porabo.

§. 37. Naj se dostavi določba, da se fabrikam prepove sprejemati vajence.

§. 106 in 111. Obrtni urad in kupčijske in obrtne zbornice naj se pozivljajo, da ustanovljajo zadrúge v smislu omenjenih §§. Posebno naj se siloma ne družijo različne obrti v jedno zadrugo. Želeti je tudi hitrejših odlokov pri vlogah obrtniških zadrug za ustanovljenje.

§. 112. Nasprotuje §. 111. S tem se onemogoči prosta volja posameznih rokodelstev pristopiti v uže obstoječe zadruge.

§. 118. popraviti je tako, da se izvzemši izvolitev v razsodiški odbor za kojega je mojstrom in pomočnikom treba 24letne starosti, — pomočnikom pripusti v vseh drugih slučajih aktivno in pasivno volilno pravico, ne oziraje se na starost.

§. 119. naj se popravi: če zadruga šteje nad 300 udov naj obstoji zadrúžni zbor iz poslancev (zaupnih mož).

§. 120. Pri temu §. naj se izreče: če izučeni pomočniki tudi deloma po fabrikah delajo, — naj vendar ves pomočniški stan dotičnega obrta spada v zadrúžni pomočniški zbor. Sklicivanje pomočniškega zbora pa naj se ne vrši le vsled poziva zadrúžnega predstojnika; marveč naj se sklicivanje pomočniškega zbora dopušča tudi prosti volji pomočniškega načelnika, proti temu, da zbor, kakor mora storiti predstojnik zadrúge, naznani postavnim oblastim.

§. 121. V zadevi vstanovljenja zadrúžnih bolniških blagajnic priporoča se na podlagi mnogih izkušenj, — zadrúge

odvezati dolžnosti ustanoviti si lastno blagajno ali pa vstopiti k drugi, ker to je neizpeljivo.

Mesto tega naj se zadeva oskrbovanja bolnih pomočnikov uredi tako, da bode vsaka zadruga makari z večjo denarno kaznijo prisiljena skrbeti zato, da bodo vsi pomočniki v smislu postave vpisani v jedno ali drugo obstoječo bolniško blagajno. Uplačevanje naj se ne odmerja po prisluženih gold., takisto ne izplačevanje v bolezni po prejšnem prislužku, — temveč jednomerno. Priporočati bi bilo različne stopnje uplačevanja kakor jih ima dunajska delavska blagajna.

§. 122. Z ozirom na malenkostne razmere večine malih obrtnikov, posebno pa zato, ker je marsikomu težko čas tratiti in ker večina preprirov po mnogih izkušnjah le iz neznatnih vzrokov nastane — naj bi imel predstojnik pravico uravnavati preprire z dobrim, predno jih izroči razsodišču.

V IX. poglavju §. 141 do 152 kjer se govori o obrtnih uradih in inštancih, naj se izreče, da smejo tudi zadrúge se pritožiti (rekurirati).

II. Točka. Razgovor o izpeljavi postave od dne 15. marca 1883 od strani obrtnih oblastij, kupčijskih zbornic i. d. (resolucija).

III. Točka. Razgovor o sedanjem obrtnem šolstvu z ozirom na malo obrtijo (resolucija).

IV. Točka. Razprava mnenja o VI. oddelku obrtnega reda s posebnim ozirom na določila o vpeljavi normalnega delavnega časa, dela žensk in otrok, zavarovanja proti nezgodam in praznovanja nedelj in praznikov (resolucija).

V. Točka. Razgovor o občnem gospodarskem stanju z ozirom na nove davkarske postave in colninsko ter kupčijsko postavodajstvo, denarnih in kreditnih razmer in domače industrije (resolucija).

VI. Točka. Oddelki resolucije I. občnega avstrijskega obrtnega shoda l. 1881., za katere se dosedaj še ničesar ni zgodilo:

a) Urejenje potovalne kupčije (hauziranja),

b) „ obrtnega dela po kaznilnicah,

- c) Urejenje davkarskega razmerja.
- d) Ustanova lastnih obrtniških zbornic.
- e) „ invalidne, starostne, vdoviške in sirotiške oskrbovalne blagajne pod vodstvom in podporo države.
- f) Varuvajoča colna politika v prid domači obrtni.
- g) Razširjanje volilne pravice na vse davkoplačevalce.
- h) Urejenje razmer male kupčije (resolucija).

VII. Točka. Predlog za ustanove osrednje (centralne) zveze vseh avstrijskih zadrug v brambo interesov obrtni se sedežem na Dunaju.

O vsaki navedenih točk govoril bode poseben poročevalec.

Dunaj, meseca julija 1884.

Za odbor zveze dunajskih obrtnih zadrug:

Ernest Schneider,
zapisnikar.

F. Löblich,
načelnik.

Dnevni program.

Pervi dan:

Sabota 6. septembra o 5. uri zvečer.

1. Pozdrav došlih poslancev in gostov.
2. Izvolitev predsednikov in zapisničarjev za vse tri dni.

3. Izbor poročevalcev. Naznanitev o pravilnega reda. Zaupni razgovor predsedništva s poročevalci.

Drugi dan:

Nedelja 7. septembra dopoldne o 1/2 10 uri eventualno popoldne ob 4. uri v ljudski sobani (Volkshalle) nove mestne hiše:

Posvetovanje resolucij za glavni zbor. Če popoldne ne bi trebalo posvetovanja, bode zvečer ob 7. uri snidenje pri „Ronacherju“.

Tretji dan:

Ponedeljek 8. septembra dopoldne o 1/2 10 uri glavni zbor v novi mestni hiši.

Dnevni red: 1. Sklepovanje o resolucijah. 2. a) Generalna debata. b) Izvolitev deputacije, ki bode oddala in izvršila sprejete sklepe.

Udeležba pri zborovanju dovoljena bode le proti izdanim ustopnicam, na katerih bode vpisano ime vdeležnika. Zategadelj treba se vsacemu, kedor se hoče shoda udeležiti, obrniti na dunajski odbor, ali pa na Kranjsko obrtno društvo, ki bode v ta namen rado posredovalo. Odbor skrbel bode tudi zato, da se od železnic dobi znižanje vožnje cene.

„Laibacher Zeitung“, „Neue freie Presse“ in „Vaterland“.

Kakor volkovi na smrdljivo mrhovino vrgli so se židovski časniki vnovič na vbozega in onemoglega malega obrtnika. III. obrtniški shod na Dunaju, ki nekako po krstu diši, zašel je našim Jaiteles- in Plaitelesom tolikanj v nos, da niti ne sprevidijo kolikanj smešno da je, če se mogočni fabrikant in milijonar boji sestanka par sto revnih malih obrtnikov, ki nimajo družega namena, nego obvarovati se robstva in ohraniti si majhno nezavisnost!

Pregreha je seveda silna, da se mali obrtnik ne pusti molče požreti, čeravno že skorej uvideva, da menda niti merodajni krogi nimajo prave volje vzdržati njegove pozicije v državi, ker se celo vlada čedalje bolj približuje nazorom naših neprijateljev in nas hoče osrečiti s tem, kar nas je uničilo.

Razstava motorjev in orodnih strojev, ki je sedaj na Dunaju, zavzela je čutstvo naših liberalcev in „officioznih“ tako, da nam, koje je stroj uničil, kot jedini pripomoček v povzdigo priporočajo zopet jedino le stroj!

Vvodni članek v naši „Laibacher Zeitung“ od 4. avgusta delal bi čast naj bolj zagrizenemu židovskemu časniku. Pod naslovom „Hilfe der Gewerbetreibenden“ pri naša toliko starih psevdoliberalnih fraz o potrebi prostosti obrtni, o važnosti kapitalskih moči in strojev, da komaj verjamemo, da pred nami leži uradni list Taaffejevega ministerstva!

Ni nam moč ponatisniti celega članka, objaviti pa hočemo začetek in konec tega modrovanja, da bode „die grosse Masse, welche nicht im Stande ist, den Dingen auf den Grund zu gehen“, že iz tega malega sprevidila, koliko podpore se ima nadjati od omenjenih krogov in da v prihodnje one malemu številu „agitatorjev“ ne bode več mogoče „die grossen Massen auf falsche Wege zu führen.“

Laibacherica piše:

„Die Frage des Gewerbes ist eine eminent sociale, sie berührt eine der wichtigsten und ausgebreitetsten Classen der Gesellschaft, die schwer getroffen wurde von den grossar-

tigen Umwälzungen, die sich auf dem Gebiete der Production vollzogen haben. Die Einführung der jeder Art des Schaffens accommodierten Maschinen, die Mitwirkung des Capitals und die mit Hilfe desselben bewirkte Massenerzeugung haben die alte Ordnung vollkommen über den Haufen geworfen, und nie mehr wieder wird dieselbe entstehen können. Ebenso wenig als es denkbar erscheint, die Eisenbahnen wegzudecretieren, damit wieder die alten Frachter zu Ehren kommen, ebenso wenig ist es möglich, den Fabriksbetrieb einzudämmen, damit die ehemals blühenden Handwerke zu neuem Leben erstehen.

Und darin liegt eben das Betrübende für alle aufgeklärten Geister, welche für Ursache und Wirkung volles Verständniss besitzen, dass sie sehen müssen, wie nicht wenige Agitatoren mit Ausnützung der Zeit und der Umstände die grossen Massen auf falsche Wege führen. Anstatt die Massen zu unterrichten, verhetzt man dieselben gegen die Industrie, gegen das Capital; anstatt denselben die Mittel an die Hand zu geben, welche die ehrenvolle Behauptung neben den Grossen ermöglichen könnten, macht man dieselben glauben, dass die längst verschwundene goldene Zeit wieder anbrechen wird, wenn nur erst das Handwerk so wie ehemals organisiert ist.

Die grosse Masse ist nicht im Stande, den Dingen auf den Grund zu gehen, sie sieht nur das eigene Elend, und der Kleinwerbetreibende merkt nicht, dass die Abkürzung der Entfernungen, die Erschliessung neuer Productionsgebiete, die Ausbreitung der Kenntnisse, die Concurrenz überall und in allen Thätigkeitssphären auf das höchste gesteigert haben. Und daher kommt es auch, dass die „Bewegung“ unter den Gewerbetreibenden dennoch immer nicht am Ende angelangt ist.

Die zu besserer Einsicht gelangten Gewerbetreibenden gehen die neuen, rationellen Wege, ohne mehr auf die wüsten Agitationen zu hören. In welcher Weise dem Gewerbe auf die Beine geholfen werden kann, davon sehen wir soeben in unserer Residenzstadt, in Wien, ein glänzendes Beispiel, welches in den Provinzstädten nachgeahmt zu werden verdient. Das Kleingewerbe vermag zu bestehen, indem es sich so viel als möglich ausbildet, nach und nach zum Kunstgewerbe wird und sich damit seine Eigenart erhält, und indem es sich, ebenso wie die Grossindustrie, die Fortschritte der modernen Technik nutzbar macht. Fachliche Ausbildung auf der einen, Benützung von Handwerksmaschinen auf der anderen Seite bilden die Stütze, die Zukunft des Handwerkes.

Wenn eine kleine Maschine den Eigenthümer in den Stand setzt, 300 Paar Schuhe an einem Tage zu erzeugen, dann bietet sie dem Schuhmacher die Möglichkeit, neben der Schuhwaren-Fabrik bestehen und sich eine Existenz sichern zu können. Die manuelle Fertigkeit, die Ausbildung allein genügt nicht, die Arbeitsleistung muss wohlfeil werden, und das ist nur mit Hilfe der kleinen Motoren ausführbar, deren Anschaffung im Wege der directen Unterstützung oder der Association oder einer anderen Form der erleichterten Creditgewährung anzustreben sein wird.

Wenn der Gewerbetreibende auf diese Weise unterrichtet, geleitet und unterstützt werden wird, dann wird auch für denselben eine bessere Aera anbrechen, und mit der Noth wird es ebenso zu Ende sein, wie mit dem Rufe nach Zwangsmassregeln behufs Einschränkung der Grossindustrie.“

Majhni stroj s kojim njegov posestnik izdela 300 parov čevljev na dan, ta bode torej omogočil obstanek čevljarja poleg čevljarske fabrike! Vročina je res huda in marsikaj pisanega treba sedaj spregledati, a ta stavek je vreden, da si ga denejo čevljarski pomočniki v zlati okvir za spomin na tiste čase, ko so pisali v veliki masi, ki ne more temeljito misliti!

Ni čuda, da se je ta članek židovski „N. fr. Presse“ tako dopadel, da v vvodnem članku dne 8. avgusta sklicevaje se na predstoječe izjave „Laibacherice“ imenuje té „weise Lehren“, ter poudarja, da nam „Laibacherica“ pamet pridiguje in da so njene besede obrnene direktno proti idejam in sklicevanjem obrtniških shodov.

Taka čast našo Laibacherico ne zadene vsaki dan, zasluži pa, to pripoznamo tudi mi, da jo hvalijo liberalni židi. Da pa „Laibacherica“, ki žeje za navedeni duševni proizvod tolikanj slave, ne bode mislila, da so vsi ljudje o koristi in važnosti dunajske razstave za malo obrt, njenih mislij, navesti hočemo ko nečno besede dunajskega časnika „Vaterland“, ki to razstavo imenuje: „Ausstellung von Werkzeugen zur Proletarisirung von bisher noch nicht proletarisirten Gewerbsleuten. Ausstellung von Maschinen zur Brotlosmachung von Arbeitern!“

Obrtniki so gotovo vsaj toliko kakor „Laibacherica“ prijazni občenemu in strokovnemu napredku, a liberalne fraze jih nikakor niso še toliko oslepile, da ne bi vedili, da naprednjaške ideje njih dozdevnih prijateljev niso družega, nego liberalizem za lastni žep! Dokaze v to nahajamo v zgodovini zadnjih 20 let.